

Vražedná kombinácia respiračných ochorení.

Akútne respiračné ochorenia sú prenášané vzduchom (kvapôčkovou infekciou) alebo infekčným aerosólom vznikajúcim pri kašľaní a kýchaní. U ľudí nad 65 rokov sú infekcie dolných dýchacích ciest (okrem ochorenia COVID-19) štvrtou najčastejšou príčinou smrti a ročne kvôli nim zomrie na Slovensku viac ako 2 600 ľudí.

Vírusové respiračné infekcie ako chrípka alebo COVID-19 významne zvyšujú riziko sekundárnej/následnej pneumokokovej infekcie s ťažkým klinickým priebehom a vysokou úmrtnosťou. Zabrániť zbytočným úmrtiam na zápal pľúc pomôže očkovanie proti pneumokokom.

Baktéria pneumokok (*Streptococcus pneumoniae*) sa vyskytuje v nose a hrdle u 30-60% populácie. U starších ľudí, u osôb chronicky chorých a u osôb s oslabeným imunitným systémom môže táto baktéria vyvolať nielen zápal pľúc, ale aj iné veľmi závažné ochorenia, napríklad zápal mozgových blán, bakteriálnu otravu krvi, ale tiež zápal stredného ucha a zápal prínosových dutín.

Najviac ohrozené infekciou pneumokokom sú tieto skupiny ľudí:

- starší ľudia (zmeny organizmu v staršom veku zvyšujú riziko vzniku zápalu pľúc a iných závažných ochorení, spôsobených pneumokokom)
- ľudia v každom veku s chronickými ochoreniami (srdca, pľúc, obličiek, metabolické choroby - cukrovka...)
- ľudia, ktorým bola zo zdravotných dôvodov odstránená slezina
- ľudia s poruchami imunitného systému
- ľudia, ktorí žijú v komunitách (domovy dôchodcov, rehabilitačné centrá...)
- fajčiari

Liečba ochorení spôsobených pneumokokmi je najmä u seniorov a chronicky chorých komplikovaná a často málo účinná. Celosvetovo narastá aj lieková rezistencia pneumokokov. Navyše, napríklad u starších ľudí, ktorí boli v minulosti hospitalizovaní a liečení na zápal pľúc, významne narastá riziko srdcovocievnych ochorení.

Pneumokokový zápal pľúc je celosvetovým problémom, patrí medzi najčastejšie príčiny úmrtí. Ani z dlhodobého hľadiska za posledných 20 rokov sa úmrtnosť zásadne nemení, dosahuje okolo 8 %. Naopak, narastá jej závažnosť, pacienti častejšie vyžadujú intenzívnu starostlivosť a rôzne formy ventilačnej podpory.

Na Slovensku je zápal pľúc 11. najčastejšou príčinou hospitalizácie v SR. Riziko nákazy pneumokokovým zápalom pľúc sa zvyšuje vekom aj pridruženými ochoreniami.

Významným rizikovým faktorom z hľadiska miery úmrtnosti a hospitalizácií sú koinfekcia (súčasne prebiehajúca infekcia) alebo následná infekcia. **Pri súčasne prebiehajúcej infekcii invazívneho pneumokokového ochorenia a ochorenia COVID-19 je riziko úmrtia až 63,2 %.** V prípade nakazenia sa COVID-19 do 27 dní od nakazenia invazívnym pneumokokovým ochorením je to 47,6 %.

Ľudia zaočkovaní proti pneumokokom sú zároveň lepšie chránení aj pred ťažkým priebehom covidu. Očkovat' proti pneumokokom je možné celoročne.

Triáda očkovania

Ideálnu ochranu očkovaním pred respiračnými ochoreniami predstavuje podľa odborníkov takzvaná **triáda očkovania, teda kombinácia ochrany proti COVID-19, proti chrípke a proti pneumokokom.** Triáda očkovania predstavuje odporúčané postupy pre aplikáciu vakcín proti týmto ochoreniam u dospelých v čase chrípkovej sezóny.

- U osôb nad 50 rokov sa môžu podávať vakcíny proti chrípke a pneumokokom súbežne, každá do iného miesta vpichu. Vakcína proti covidu sa podáva s odstupom 14 dní od očkovania proti chrípke a pneumokokom z dôvodu lepšieho rozlíšenia prípadných nežiaducich účinkov.
- V prípade, že je očkovaná osoba vo vysokom riziku nákazy a ťažkého priebehu covidu, chrípky alebo pneumokokovej infekcie, môže sa podať vakcína proti COVID-19 súčasne s vakcínou proti chrípke alebo vakcína proti COVID-19 súčasne s vakcínou proti pneumokokom, každá do iného ramena.

V súčasnosti sú dostupné dve vakcíny proti pneumokokom (konjugovaná, ktorá chráni pred 13 typmi pneumokokov a polysacharidová, ktorá chráni pred 23 typmi pneumokokových infekcií). Obe sú **plne hradené zo zdravotného poistenia pre všetky osoby staršie ako 59 rokov a pre vybrané skupiny rizikových pacientov.**

Pneumokoková vakcinácia je vhodná aj pre pacientov s vážnym priebehom mikrobiologicky potvrdenej infekcie COVID-19. Očkovanie sa odporúča tiež u zotavených pacientov po ukončení izolácie, približne po 15 – 30 dňoch. Očkovanie proti chrípke, covidu a pneumokokom by mali zvážiť tiež tehotné ženy, ktorým hrozí ťažší priebeh všetkých troch ochorení.